

RAJATILA

Tekstiilikollaasi installaatiotaiteessa

Riikka Hongisto

Taiteen kandidatin opinnäytetyö

Muotoilun pääaine

Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu

Aalto-yliopisto

2019

Ohjaajat Anna-Mari Leppisaari

Petra Haikonen

A?

Aalto-yliopisto

Kiitos,

Anna-Mari Leppisaari

Petra Haikonen

Ystävät ja perhe

Tekijä Riikka Hongisto		
Työn nimi Rajatila – Tekstiilikollaasi installaatiotaiteessa		
Laitos Muotoilun laitos		
Koulutusohjelma Muotoilun pääaine		
Vuosi 2019	Sivumäärä 36	Kieli Suomi

Tiivistelmä

Opinnäytteen aihe on tekstiilikollaasi installaatiotaiteessa ja se koostuu kirjallisesta osuudesta sekä taiteellisesta produktiosta. Molemmat osuudet käsittelevät aihetta eri tavoin ja samalla myös täydentävät toisiaan. Opinnäytteen kirjallinen osuus tutkii erilaisia tapoja hyödyntää tekstiilikollaasia installaatiotaiteessa sekä esittelee erilaisia tekstiili- ja installaatiotaideteoksia. Teosesimerkkien lisäksi lähteinä toimivat aiheeseen liittyvät kirjat sekä taiteellisen produktion tekemisen aikana heränneet ajatukset.

Kirjallinen osuus jakautuu kahteen pääosaan. Ensimmäinen osa syventyy tekstiilikollaasiin installaatiotaiteessa ja toinen avaa opinnäytteen taiteellisen produktion tekoprosessin. Tekstiilikollaasi installaatiotaiteessa -osassa pohditaan kokemuksellisuutta, teoksien välittämää tunnelmaa ja tekstiilin ominaisuuksia installaatioissa sekä kollaasitaiteessa. Se myös avaa vaatteellisuutta taiteessa. Vaatteellisuudella opinnäytteessä tarkoitetaan vaatteellisten materiaalien, ominaisuuksien ja piirteiden hyödyntämistä eri tarkoituksessa.

Taiteellisena produktiona opinnäytteessä toteutui Rajatila -installaatio, jossa päätekniikkana toimivat painokangas ja kollaasi. Aiheena installaatiolle on ”3D-tekstiilikollaasi”, jonka läpi katsoja pääsee kulkemaan ja siten pääsee osalliseksi teosta. Taiteelliseen produktioon keskittyvä osa kertoo, kuinka kollaasia hyödynnettiin taideteoksessa. Kollaasi on erinomainen luonnostelutekniikka sekä apu inspiraation löytämiseen. Kiinnostavimpia elementtejä kollaaseissa ovat niiden epäsäännöllisyys ja hajanaisuus. Rajatila -installaatioissa nämä piirteet on tuotu tilaan.

Materiaalina teoksessa käytettiin farkkukangasta, jonka valitsemiseen ratkaiseva piirre oli sen vaatteellisuus. Innoittajina teokselle toimi kirjallisessa osuudessa käsitellyt taiteilijat, mutta teokselle visuaalisena inspiraationa toimi teosta varten toteutettu visuaalinen taustatutkimus. Installaatioteos oli esillä Bachelor of Arts 2019 -näyttelyssä Otaniemessä Väreiden aulassa keväällä 2019. Rajatila on käytävämäinen tekstiilikollaasi, joka johdattaa katsojan kulkemaan sen läpi.

Sisällysluettelo

Johdanto 1

I Tekstiilikollaasi installaatiotaiteena 2

I.I Tekstiili materiaalina 3

I.II Kollaasi 7

I.III Kokemuksellisuus 12

I.IV Tunnelma 15

II Luova prosessi 17

II.I Visuaalinen taustatutkimus 18

II.II Materiaali 21

II.III Tila ja installaation toteutus 24

III Yhteenveto 29

Lähdeluettelo 30

Johdanto

Opinnäytteeni koostuu taiteellisesta produktiosta ja kirjallisesta osuudesta. Käsittelen molemmissa tekstiilikollaasia installaatiotaiteessa. Tutkin erilaisia tapoja hyödyntää tekstiilikollaasia installaatiotaiteessa eri lähteiden ja oman taiteellisen työskentelyni avulla. Kirjallisessa osuudessa tarkastelen tekstiilitaidetta installaatio- ja kollaasitaiteen kautta. Taiteellisenä produktioni puolestaan tuotan installaatioteoksen, jossa katsojan on mahdollista kokea taideteos niin ulko- kuin sisäpuolelta. Idea installaatioteoksen tekemiseen lähti kiinnostuksesta tilan, taiteen ja katsojan väliseen suhteeseen ja halusta toteuttaa täysin taiteellinen työ.

Kirjallisessa osuudessa avaan omaa prosessiani ja tutkin kollaasi- ja installaatiotaidetta tekstiilitaiteen näkökulmasta. Pohdin kokemuksellisuutta, teoksien välittämää tunnelmaa ja tekstiilin ominaisuuksia installaatiossa ja kollaasitaiteessa. Lähdemateriaalina käytän aiheisiin liittyvää kirjallisuutta sekä muiden taiteilijoiden tekemiä tekstiilitaide- ja installaatioteoksia. Näitä täydennän myös omalla pohdinnallani ja oman installaationi tekemisen aikana heräävillä ajatuksilla. Tekstiilejä on hyvin monia erilaisia ja sen takia en opinnäytteessäni erittele niitä, vaan puhun niistä yleisellä tasolla.

Opintoni ovat painottuneet tekstiiliopintoihin, joten materiaaliksi tekstiili valitui melkein itsestään. Tekstiileissä minua kiehtoo paljon niiden erilaiset tunnut sekä vaatteellisuus, siksi pidän erityisesti vaatetustekstiileistä. Vaatetustekstiilejä suunniteltaessa täytyy ottaa tekstiilien eri ominaisuuksia huomioon, kuten esimerkiksi tuntu, hengittävyys ja laskeutuvuus.

Vaatteet useimmiten suunnitellaan ihmiskehoon ja päälle puettaviksi. Minua kiinnostaa näiden vaatteellisten materiaalien, ominaisuuksien ja piirteiden hyödyntäminen toisessa tarkoituksessa, jota tarkoitan puhuessani vaatteellisuudesta. Materiaalikseni valitsin farkun juuri tästä syystä. Farkkukangas tuo monille mieleen ensimmäisenä vaateen.

Olen työskennellyt opintojeni aikana erityisesti kaksiulotteisien pintojen kanssa ja haluankin opinnäytetyössäni laajentaa osaamistani myös kolmiulotteiseen suunnitteluun. Minulle kollaasien tekeminen on luontainen luonnostelutekniikka ja suuri apu inspiraatiota etsiessä. Kollaaseissa minua kiinnostaa niiden hajanaisuus ja epäsäännöllisyys. Nämä ominaisuudet haluan tuoda esiin installaatiossani ja siirtää ne myös siten tilaan. Olen opiskellessani työskennellyt paljon painokankaiden parissa, siksi haluan hyödyntää myös tätä osaamistani opinnäytteessäni. Päätin yhdistää opinnäytteessäni kollaasitekniikan ja painokangasosaamiseni installaatiossa, joka puolestaan on minulle vieras taiteenmuoto.

Toteutan installaation käytetystä farkusta. Kierrätetyn materiaalin valitseminen on minulle henkilökohtaisesti tärkeää ja arvomaailmani mukaista, mutta en käsittele kierrätysteemaa opinnäytteessäni. Tarkoitukseni on luoda ”3D-tekstiilikollaasi”, jossa katsoja pääsee olemaan kontaktissa installaation kanssa. Ideanani toteutustavaksi on käytävämäinen tila, joka johdattaa katsojan kulkemaan teoksen läpi.

I Tekstiilikollaasi installaatiotaiteena

Tämä luku käsittelee kokemuksellisuutta, tunnelmaa, tekstiiliä materiaalina installaatiotaiteessa sekä kertoo, miten pyrin hyödyntämään näitä myös omassa installaatiossani. Avaan myös käsitteellisesti kollaasia ja installaatiotaidetta. Taiteellista projektiani suunnitellessa nämä kaikki nousivat minulle tärkeiksi teemoiksi.

Luvussa havainnollistan teemoja kirjallisuuden, teosesimerkkien ja omien pohdintojeni avulla.

Kuva 1. Eric N. Mack, Halter, 2019

I.I Tekstiili materiaalina

Tekstiili soveltuu erinomaisesti kollaasitaiteeseen. Se on hyvin intiimi materiaali, jolla on helppo herättää mielikuvia katsojalle. (Janis & Blesh 1967, 147) Samoista syistä uskon tekstiilin toimivan hyvin myös installaatiotaiteessa. Voi jopa olla, että nykypäivänä tekstiili on entistäkin suuremmassa asemassa, huomioiden materian määrän. Materiaalina tekstiili on koko ajan ihoamme vasten ja ympärillämme, niin ihmisten päällä kuin sisustuksessa. Janis & Blesh (1967, 147) painottavat, ettei mikään muu materiaali ole yhtä elävä ja henkilökohtainen kollaasissa kuin tekstiili. Tämä riippuu kuitenkin kollaasista, mutta mielestäni etenkin kolmiulotteisiin kollaaseihin, tekstiili on yksi parhaimmista vaihtoehdoista.

Tekstiileillä voi ilmaista erilaisia tunteita, niin tunnun kuin ulkonäön keinoin. Esimerkiksi karheen näköinen ja tuntuinen kangas voi luoda mielikuvia epämiellyttävyydestä, kun taas sileä ja silkkinen kangas miellyttävyydestä ja ylellisyydestä. Tekstiili houkuttelee koskemaan ja tunnustelemaan sitä, mikä tekee siitä mielestäni erinomaisen materiaalin installaatioon. Materiaalina tekstiilit ovat muuntautumiskykyisiä, joita on mahdollista ripustaa, värjätä, leikata ja muuntaa tarkoitukseen soveltuvaksi hyvin usealla eri tavalla.

Eric N. Mackin teos Halter, 2019 (kuvat 1. ja 2.) on autioituneelle huoltoasemalle tehty tekstiilikollaasi. Siinä ohuet silkki- ja tyllikankaat on aseteltu huoltoaseman katon päälle ja viritetty naruilla muodostamaan linjoja tilaan. Installaatioissa silkki pääsee oikeuksiinsa roikkuessaan ja muuttuu eläväksi tuulen ansiosta. Myös muut Mackin työt ovat kaikessa yksinkertaisuudessaan hyviä ottamaan tila haltuun sekä osassa teoksista myös osallistamaan katsojaa. Lisää Mackin töistä luvussa I.II.

Tekstiili-installatioissaan samankaltaisia piirteitä hyödyntää myös Diana Orving. Töissään hän käyttää roikkuvuuden lisäksi myös kankaan läpikuultavuutta (kuva 3). Hänen installatioissaan ohut, valkoinen kangas nousee esiin ja elävoityy valon kuultaessa sen läpi. Molempien taiteilijoiden teoksissa tulee selkeästi ilmi kuinka hyvin oikeanlainen kangas, sille sopivassa tarkoituksessa, voi toimia ja kuinka paljon pelkällä materiaalivalinnalla saa aikaan. Monissa Orvingin teoksissa on samanlaiset elementit, joista installaatiot ovat rakentuneet, mutta sijainnin vaihtuessa myös työn tunnelma muuttuu täysin.

Kuva 2. Eric N. Mack, Halter, 2019

Kuva 3. Diana Orving, Textile Installation, 2008

Kuva 4. Diana Orving, Correct me if I'm Critical, 2010

Vaate installaatioissa

Vaateen ominaisuudet taiteen kontekstissa on kiinnostava aihe. Useimmiten vaatteet suunnitellaan ihmisvartaloon sopiviksi. Ne kaavoitetaan, leikataan muotoon, sovitetaan useaan otteeseen, ommellaan yhteen ja puetaan päälle. Lähes tulkoon joka päivä, pukeudumme vaatteisiin ja ilmaisemme itseämme niillä. Kuitenkin raja vaateen ja taideteoksen välillä on häilyvä sekä vaikea erottaa. Chiharu Shiota Memory of Skin -teoksessa (kuva 5.) on valtavia katosta roikkuvia mekkoja. Ne ovat toteutettu kuin tavalliset mekot, mutta ovat kooltaan niin suuria, ettei niitä enää voi käyttää vaatteina. Vaatteellisuus on siis yhä viitteenä teoksessa, mutta kokonsa ja kontekstin takia mekkoja ei tarkastella vaatteina vaan installaationa.

Vaatteellisuutta installaatioissaan hyödyntää myös Kaarina Kaikkonen. Hän käyttää käytettyjä vaatteita (kuva 6.) juurikaan muokkaamatta, vaihtamalla vain käyttötarkoituksen. Materiaalina Kaikkonen käyttää teoksissaan usein miesten kauluspaitoja tai takkeja. Vaikka installaatioissa käytetyt vaatteet olisivatkin yhä käytettävissä vaatteina, silti ilman kantajaa ja siirrettynä taideteokseen, ovat ne ennemminkin vain teokseen käytettyä materiaalia kuin päälle puettavia paitoja. Installaatiot antavat myös osviittaa siitä, mitä olemassa olevasta materiaalista kekseliäillä ratkaisulla on mahdollista saada aikaan. Vaikka materiaali itsessään on hyvin vähän työstetty, määrää lisäämällä ja käyttötarkoitusta muuttamalla on saatu käytettyjen vaatteiden luonne muutettua.

Kuva 5. Chiharu Shiota, Memory of Skin, 2000

Kuva 6. Kaarina Kaikkonen, Dialogit, 2013

Kuva 7. Kaarina Kaikkonen, Kerrostumia, 2013

Kuva 8. Kaarina Kaikkonen, Elämänpolkuja, 2011

Kuva 9. Kaarina Kaikkonen, Portti, 2011

Kuva 10. Eric N. Mack, Let The Flourish Break My Fall, 2017

I.II Kollaasi

Kollaasi on huomaamaton osa joka päiväistä elämäämme. Visuaalista materiaalia virtaa mieleemme joka puolelta, josta osa jää vain hetkeksi mieleen ja osa pysyy muistissa. Esimerkiksi pukeutumisessamme hyödynnämme kollaasia yhdistellen vaatteita eri aikakausilta tai tyyleistä. Kollaasi on uuden luomista jo olemassa olevasta materiaalista. Se on monimuotoisuutta, eri tarkoitukseen tarkoitettujen materiaalien käyttöä uudessa kontekstissa. Kollaasin avulla on mahdollista erotella yhteen kuuluvia asioita ja sitten luoda niistä uusia kokonaisuuksia, muuntaa ne toisenlaisiksi. (Krohn 2013, 3)

Janisin & Bleshin (1967, 3.) mukaan alun perin kollaasi on tarkoittanut vain kuvien leikkaamista, yhdistelyä ja liimaamista. Kollaasien tekeminen oli enemmän kansantaidetta ja ajanvietettä, eikä sitä pidetty vakavasti otettavien taiteilijoiden tekniikkana. Krohn (2013, 3) kertoo kollaasin kuitenkin satojen vuosien aikana käyneen läpi muutoksia, joita nykypäivän kollaasitaiteilijat puolestaan heijastelevat eri tavoin töissään. Hänen mielestään kollaasi on keräilyä ja löytämistä. Katsojalle yhtenäiseltä ja sopusointuiselta näyttävä kuva saattaa olla vuosien prosessin tulosta. Puhuttaessa kollaasista usein ensimmäisenä ajattelemme valokuvista leikeltä ja yhdisteltä kaksikulotteista kuvaa. Krohnin (2013, 3-4) mukaan kollaasi voi olla materiaalitutkimus, kolmiulotteinen asetus, ympäristö tai jopa performanssi. Tämä on mielestäni hyvin kiinnostavaa ja sitä tulisikin painottaa enemmän. Ikään kuin ravistella ensimmäisenä mieleen tuleva kaksikulotteinen ajattelu ja haastaa meitä ajattelemaan eritavoin.

Tekstiilikollaasi on mahdollista rakentaa esimerkiksi erilaisista tekstiilimateriaaleista, kuoseista, tunnuista sekä luoda niistä erilaisia variaatioita sommittelulla ja valtaamalla tilaa myös muualta kuin seinältä. Eric N. Mackin töissä nousee voimakkaasti esiin kollaasi, jota hän käyttää hienovaraisesti, mutta samalla hyvin selkeästi. Hänen töissään tehokeinona katsojan huomion saamiselle toimii värit, kiinnostavat yksityiskohdat, materiaalit ja asettelu (kuva 10.). Osa teoksista on aseteltu tilaan niin, että ne samalla ohjaavat katsojan liikettä ja sitä kautta täyttävät myös installaation piirteet (kuva 11.). Käytävämäiset tekstiilikollaasit ovat miellyttäviä ulkonäöltään. Niiden kirkkaat eri värit yhdistettynä lainehtivan silkin ja muiden tekstiilien kanssa, luovat houkuttelevan kokonaisuuden ja näin saavat katsojan myös siirtymään lähemmäs tutkailemaan teoksia. Hänen teoksistaan katsojan on mahdollista saada paljon irti. Ne ovat visuaalisesti viehättäviä ja samalla kiinnostavia niiden rakentueissa useanlaisista eri materiaaleista sekä muodoista.

Kuva 12. Eric N. Mack, Implied Reebok or Desire for the Northeast Groover, 2016

Kuva 11. Eric N. Mack, A Lesson in Perspective, 2017

Kuva 13. Eric N. Mack, Lemme walk across the room, 2019

Man Rayn *The Riddle* (kuva 14.) teos on kolmiulotteinen kollaasi, jonka kangas ja naru muodostavat. Se on myös hyvä esimerkki siitä, kuinka helposti kollaasi on väärinymmärrettävissä ja pidettävissä vain pelkkänä teoksena, sen enempää miettimättä. Vaikka se toimii myös sellaisena, kuitenkin tarkemmin tarkasteltaessa, se on eri materiaalien yhdistelmän luoma kokonaisuus ja täyttää yhä tänäkin päivänä kollaasin määritelmän. Se saa katsojan kehittämään tarinan sen ympärille, mikä on myös mielestäni monille kollaaseille yleinen piirre. Ikään kuin taiteilija antaisi katsojalle tarinan alun, jonka jälkeen tämän on mahdollista päättää loput.

Man Rayn työssä korostuu myös tekstiilin soveltuvuus kollaasiin. Materiaalina se jäljittelee taitavasti haluttuja ääriviivoja ja toistaa sen sisällä olevaa muotoa. Se myös vaikuttaa ulkonäköön hyvin paljon pinnan tunnun takia. *The Riddle* olisi täysin erinäköinen ja välittäisi myös erilaista tunnelmaa, jos se olisi tehty esimerkiksi sileästä paperista tai silkistä. Näin ollen se ei oletettavasti antaisi teoksesta yhtä brutaalia kuvaa katsojalle.

Janis & Blesh (1967, 3) toteavat kirjassaan kollaasin olevan todellisuuden ja illuusion dialogi. Tämä on mielestäni kollaasille erinomainen ja sopivan avoin määritelmä. Oli kyseessä sitten kuvien yhdistelemistä tai performanssi, silti monissa kollaaseissa on havaittavissa yhdistäviä tekijöitä kuten hajanaisuus, erikoisuus ja epäsäännöllisyys. Mielestäni juuri nämä laajentavat kollaasin määritelmää yhä entisestään ja antavat sen nimissä vapauden tehdä melkein mitä vain. Yhdistellen eri elementtejä ja hyödyntäen valmista materiaalia, mahdollisuuksia on lukemattomia.

Kuva 14. Man Ray, *The Riddle*, 1920

Samankaltaisia kollaaseja kuten Man Rayn *The Riddle* on myös taiteilijalla Christo. Hän on töissään käyttänyt arkipäivän esineitä ja kääri ne narulla muoviin. Esineet on mahdollista yhä tunnistaa, muttei käyttämään samoin kuten aikaisemmin. Hän on töissään kääri muoviin esimerkiksi moottoripyörän (kuva 16.), nojatuolin (kuva 17.) ja naisen (kuva 15.). Näistä viimeinen on ehkä kaikista hätkähdyttävin. Teosta katsoessa on vaikea ajatella katsovansa oikeaa ihmistä käärittyinä muoviin. Kuten Janis ja Blesh määrittivät kollaasin olevan todellisuuden ja illuusion dialogi, edustaa Christon *Wrapped Woman* tätä lausetta hyvin.

Maia Ruth Leen *Bondage Baggage Prototype 4* -työssä (kuva 18.) nousee esiin samoja piirteitä kuin Man Rayn tai Christon kollaaseissa. Materiaalina kollaasissa Lee on yhdistänyt pressua, köyttä, teippiä, matkalaukkuja, käytettyjä vaatteita ja vuodevaatteita (Whitney Museum of American Art 2019 a). Hän yhdistelee näitä materiaaleja taitavasti ja käyttää myös asettelua vaikuttamiskeinona. Katsojana ei voi muuta kuin alkaa miettiä mitä kappaleiden sisällä on ja minne ne ovat menossa. Teoksessa tulee esiin kollaasitaiteen hienous ja se korostaakin, miten yksinkertaisilla tavoilla sekä valinnoilla voi vaikuttaa hyvinkin paljon katsojan mieleen nouseviin ajatuksiin.

Myös erinomainen esimerkki kolmiulotteisesta tekstiilikollaasista on Olga Baleman *Everyone grows relief* (kuva 19.). Sen materiaaleina toimii rautaputki, kangas, lateksi, liima ja vesi (Whitney Museum of American Art 2019 b). Jokainen katsoja päättää itse mitä näkee teoksessa ja se antaa siihen vapauden. Kollaasi on epämääräinen ja vaikeasti kuvailtavissa, mutta juuri siksi tarjoaa katsojalle paljon pohdittavaa. Jokaisella tekstiilikollaasilla tuntuu olevan oma tarinansa, mikä voi kuitenkin olla mitä vain katsojasta riippuen. Baleman kollaasissa katsojan omat kokemukset sekä itse teos täydentävät toisiaan ja siten lisäävät entisestään tarinallisuutta.

Kuva 16. Christo, *Wrapped Motorcycle*, 1962

Kuva 15. Christo, *Wrapped Woman*, 1963

Kuva 17. Christo, *Wrapped Armchair*, 1964-65

Kuva 18. Maia Ruth Lee, Bondage Baggage Prototype 4, 2018

Kuva 19. Olga Baleman, Everyone grows relief, 2016

Kuva 20. Christo and Jeanne-Claude, Wrapped Coast, 1968-69

I.III Kokemuksellisuus

Installaatiotaiteella tarkoitetaan usein taidetta, jossa katsoja pääsee fyysisesti teoksen sisään, ja sitä kuvaillaankin usein teatraalisena, mukaansatempaavana tai kokemuksellisena, Bishop määrittelee (2005, 6). Hänen mukaansa installaatiotaide on tilanne. Tilanne, jossa katsoja joutuu tarkastelemaan tilan ja taiteen yhdistelmää itsenäisenä kokonaisuutena. Bishopin mukaan installaatiotaide eroaa muista taiteen muodoista olemalla koko tilan koko olemus, ja se on huomioitava myös sellaisena.

Reiss (1999) puolestaan korostaa katsojan osuutta installaatiotaiteessa ja pitää sitä hyvin oleellisena. Jos katsoja ei pääse täysin installaatioteokseen sisään, sen analysointi ja tulkitseminen kokonaisuutena voi olla hyvin hankalaa. Tähän määritelmään kuitenkin mielestäni tulee suhtautua ainoastaan tapauskohtaisesti, sillä on mahdollista olla installaatioteos, vaikkei sen sisään fyysisesti pääsekään. Täyttääkö se silti installaation määritelmän, vaikka se olisikin rakennettu paikkaan, joka katsojan on mahdollista vain nähdä? Installaatiota voi kokea monilla eri tavoilla. Pääasiallisesti installaatio usein pyrkii samanaikaisesti saamaan katsojan käyttämään useampia toimintoja, kuten näkemistä, kuulemistä ja liikkumista. Sen ei kuitenkaan pitäisi rajata pois siitä eroavia installaatioita tai vähentää niiden kokemuksellisuutta.

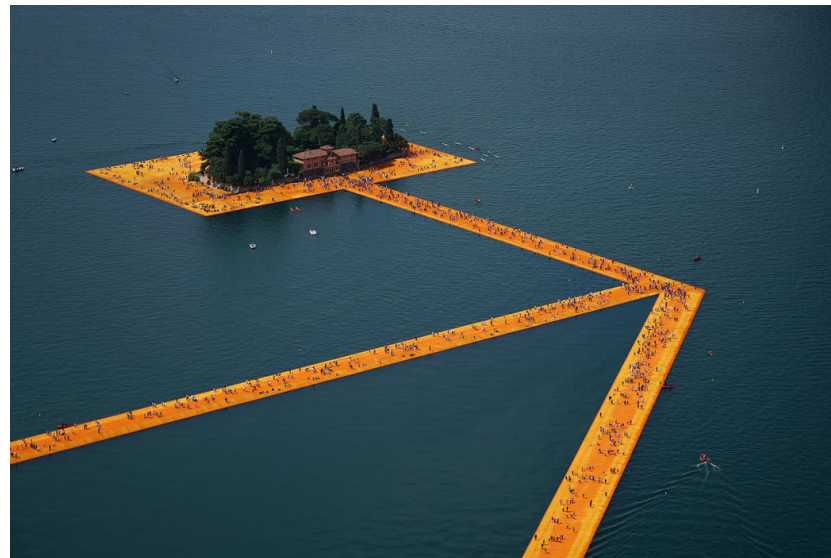
Christo ja Jean-Claude peittivät Berliinin valtiopäivätalon kankailla (kuva 21.). Installaatio oli vain ulkopuolella talosta, joten sisään mentäessä paikalla oli sama valtiopäivätalo kuin ennen installaatiota. Kuitenkin teoksen mittava koko, ja sen poliittinen kommentointi yhdistettynä tunnetun rakennuksen kanssa mahdollistaa kuitenkin kokemuksen. Tässä installaatioissa vaikuttavuus lisääntyy kauemmas mennessä, silloin kun siitä saa täydellisen kokonaiskuvan. Katsojalle sen tarjoama kokemuksellisuus ei vaadi installaation kokemista niin sisältä että ulkoa, vaan pelkällä näköaistilla havainnointi riittää. Monissa heidän installaatioissaan on samoja piirteitä sekä ovat jokainen vaikuttavia kokonsa ja mahdolltomuutensa ansiosta. Massiiviset produktiot ovat tarkasteltavissa läheltä tai kaukaa ja niihin on mahdollista myös osallistua. Kuten Wrapped Coast, 1968-69 (kuva 20.) tai The Floating Piers, 2016 (kuva 24.), joissa katsojat pääsevät kulkemaan teoksessa. Teos ja sen ympäristö luovat näyttävän kokonaisuuden, jossa molemmat ovat yhtä tärkeitä teoksen kannalta.

Kuva 21. Christo and Jeanne-Claude, Wrapped Reichstag, 1971-95

Kuva 22. Christo and Jeanne-Claude, Valley Curtain, 1970-72

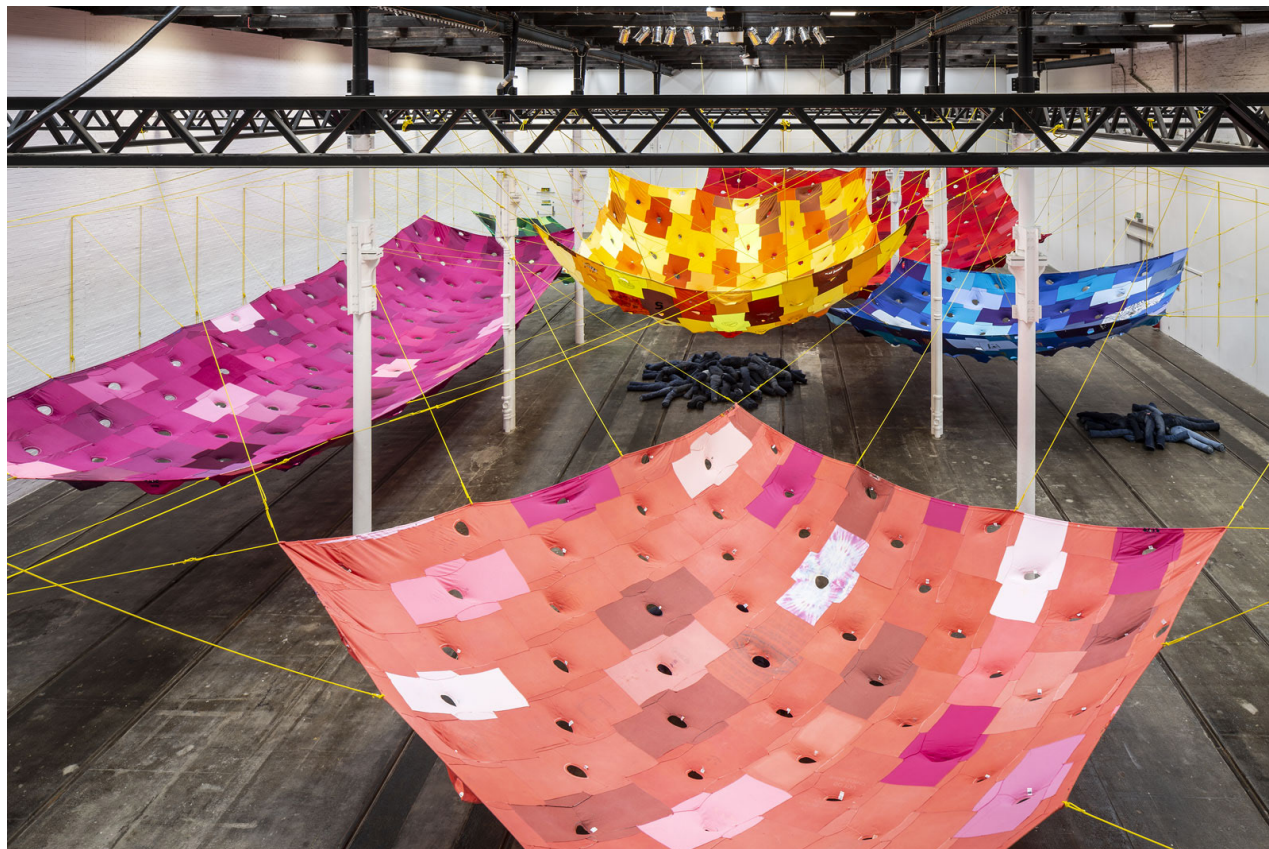
Kuva 24. Christo and Jeanne-Claude, The Floating Piers, 2014-16

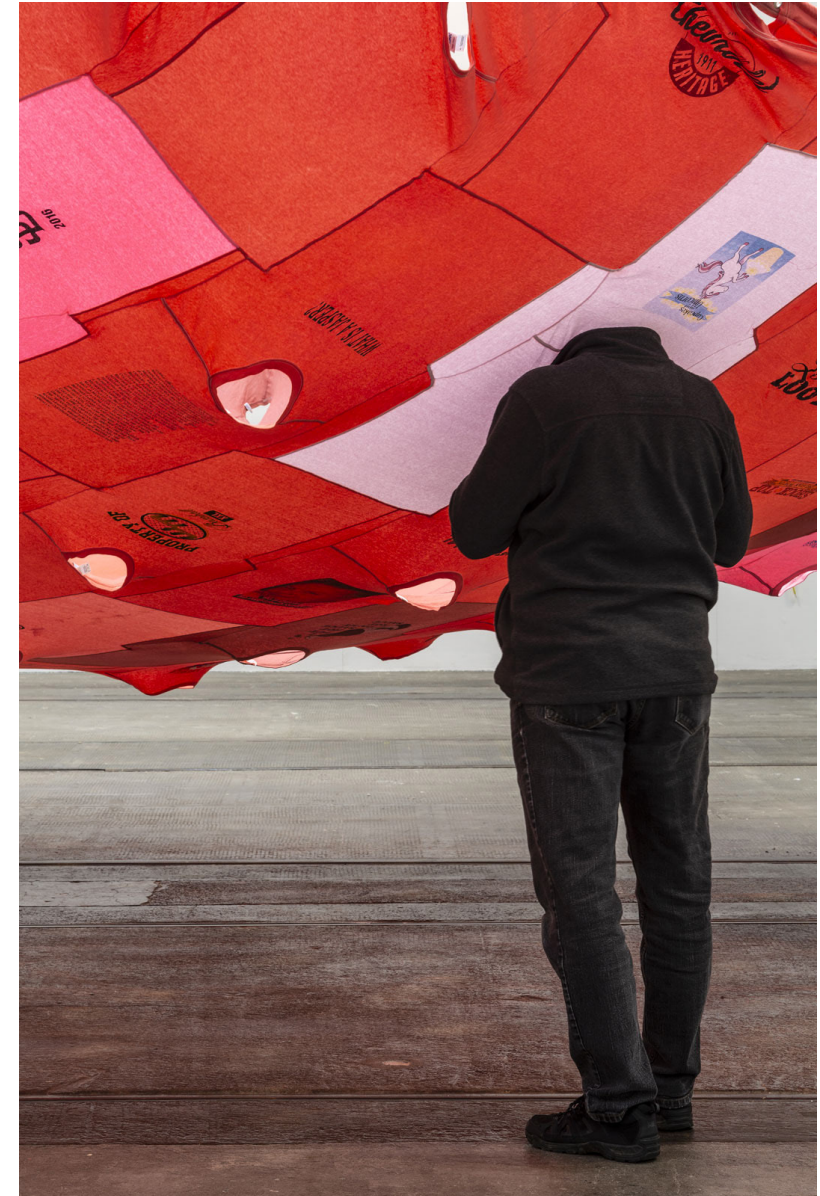
Kuva 23. Christo and Jeanne-Claude, Wrapped Monument to Leonardo da Vinci, 1970

Myös Pia Camilin töissä katsojan on mahdollista osallistua teokseen ja sitä kautta kokea se eritavoin. Hänen t-paidoista tehdyissä, suurissa installaatioissa on myös katsojan osuus hyvin läsnä (kuva 25.). Osa installaatioista on tehty siten, että katsoja pääsee laittamaan päänsä teepaidan reiästä ja katsomaan teosta uudesta näkökulmasta (kuva 26.). Yhteen ommellut t-paidat ja niissä olevat päänreiät tekevät katsojalle mielenkiintoisen kokemusympäristön ja näin myös osallistavat katsojaa. Hänen töissään Reissin (1999) määritelmä installaatiotaiteesta täyttyy ja katsoja todella pääsee kokemaan teoksen muullakin tavalla kuin vain katsomalla. Hänellä on myös töitä, jotka rajaavat tilaa ja ohjaavat siten katsojan kulkemista. Näin hän myös saa vaikutettua katsojan kokemukseen.

Installatioissa osallistuminen kokeilemalla ja koskemalla on useasti sallittua, mutta kuinka ilmaista tieto siitä katsojalle? Monissa taidenäyttelyissä teoksiin koskeminen on kielletty ja niitä ympäröi aidalla rajattu turva-alue, toisin kuin installaatiotaiteessa. Kun halutaan katsojan kokevan teos vapaasti ja irtaantumaan pidättäytyvyydestään sekä rajoituksista, on tälle annettava myös mahdollisuus siihen. Onko kyse luottamisesta katsojan oma-aloitteisuuteen vai tuleeko tälle antaa selkeät ohjeet, kuinka toimia? Oma mielipiteeni on, että tätä täytyisi pohtia hyvin tapauskohtaisesti. Tästä hyvinä esimerkkeinä toimivat edellä mainittu Christon Floating Piers, 2016 (kuva 24.) tai Pia Camilin Bara Bara Bara, 2019 (kuva 25.), jotka kutsuvat selkeästi katsojaa osallistumaan teokseen ja ohjeistusta siihen ei välttämättä tarvita.

Kuva 25. Pia Camil, Bara Bara Bara, 2019

Kuva 26. Pia Camil, Bara Bara Bara, 2019

I.IV Tunnelma

Mielestäni teoksen tunnelma rakentuu jo tekovaiheessa. Itselläni, etenkin visuaalisella taustatutkimuksellani, oli oman installaationi tunnelmaan hyvin suuri vaikutus. Uskon, että myös oma mieliala vaikuttaa hyvin paljon siihen, millainen lopputuloksesta tulee ja usein tunteet näkyvätkin teoksissa. Oli tunne sitten surumielinen, melankolinen, iloinen tai mikä vain, se useasti välittyy katsojalle selvästi teoksesta. Usein tähän vaikuttaa esimerkiksi käytetyt materiaalit, värit, tunnut tai äänet. Tunnelma voi mielestäni syntyä myös monen tekijän kokonaisuudesta tai se voidaan luoda teosta varten. Muovaamalla teoksen tunnelmaa, voidaan hyvinkin tehokkaasti vaikuttaa katsojan tuntemuksiin ja kokemuksiin.

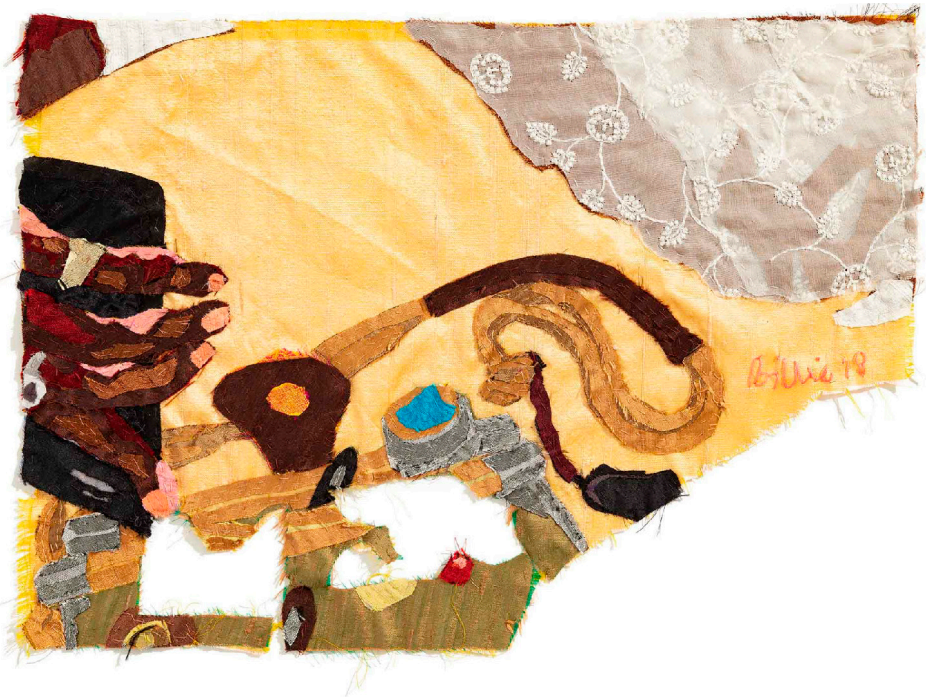
Teos usein ilmentääkin onnistuessaan taiteilijan tapaa nähdä asioita, jonka taustalla monesti onkin tunnetiloja ja asenteita (Eldridge 2009, 91). Juuri tunnetilat ja asenteet ovat helposti havaittavissa teoksen tunnelmassa. Taustalla ei tarvitse olla välttämättä kantaaottavuutta tai ääritunteita herättäviä piirteitä, jotta teos voisi viestiä tiettyä tunnelmaa. Harvoin on niin, että teos ei välitä minkäänlaista tunnelmaa katsojalle. Tämä onkin mielestäni ylipäätään taiteen parhaimpia puolia. Vaikka taiteilijana ei aktiivisesti ajattelisikaan siirtävänsä tunteitaan teokseen, ne ovat silti havaittavissa. Kiinnostavaa onkin, miten katsoja pääsee taiteen kautta taiteilijan maailmaan, tunnetiloihin tai elämäntilanteeseen. Voi myös olla toisinpäin, jolloin teos voi viestiä katsojan omia tunteita.

Eldridge kertoo ilmaisevuuden olevan taiteen kriteeri (2009,78) ja, että teokset ovat ilmaisun välineitä. Hän painottaakin taiteen olevan tunteiden ja asenteiden välittämistä. Kyseessä saattaa olla esimerkiksi kommentointi, näkökulma, mielipide, tunnelma tai teokseen kohdistuva tunne, jota taiteilija teoksellaan pyrkii välittämään. (2009, 76) Mahdollista on, ettei katsoja ymmärrä taiteilijan hakemaa tunnelmaa tai ymmärtää sen eri tavalla. Se ei kuitenkaan tee koettua tunnelmaa välttämättä vääräksi tai epäonnistuneeksi. Jokainen katsoja liittää omat tunteensa sekä mielipiteensä siihen ja näin suhtautuu asioihin hyvin eri tavalla, joka on hyvin inhimillistä. Tämä reagointi mahdollistaa myös keskustelun teoksen ympärillä ja lisää yhä enemmän tunnelmaa sekä tuntemuksia.

Billie Zangewan tekstiilitaideteoksissa tunnelma on hyvin voimakkaasti esillä (kuvat 25). Ne tuntuvat sukellukselta hänen muistojensa sekaan tai ainakin saavat katsojan mielikuvituksen kehittämään tarinaa teoksien taustalle. Hänen käsittelemänsä aiheet tuntuvat katsojasta helposti lähestyttäviltä, samalla tavalla kuin vanhat valokuvat, joita aina haluaa katsoa uudestaan ja uudestaan. Eldridgen (2009, 222) mukaan katsojan on mahdollista samaistua taiteilijaan tämän mielikuvituksen kautta ja myös jakaa sitä kautta kokemuksia ja tunteita. Etenkin käyttäen Zangewan töitä esimerkkinä, pitää väite hyvin paljon paikkaansa. Zangewan työt ovat hyvin henkilökohtaisia ja siksi ovatkin hyvin kutkuttavia katsoa. Myös materiaalivalintana silkki on hyvin intiimi. Työt ovat aitoja ja henkilökohtaisuutensa takia tuntuvat kertovan myös taiteilijan omaa tarinaa. Vaikka katsoja ei voikaan tätä pitää varmuutena, töiden kautta välittyy rehellisyys ja avoimuus mikä lisää töiden kiinnostavuutta.

Kuva 27. Billie Zangewa, Disarming Mars, 2010

Kuva 28. Billie Zangewa, Please Call Me, 2018

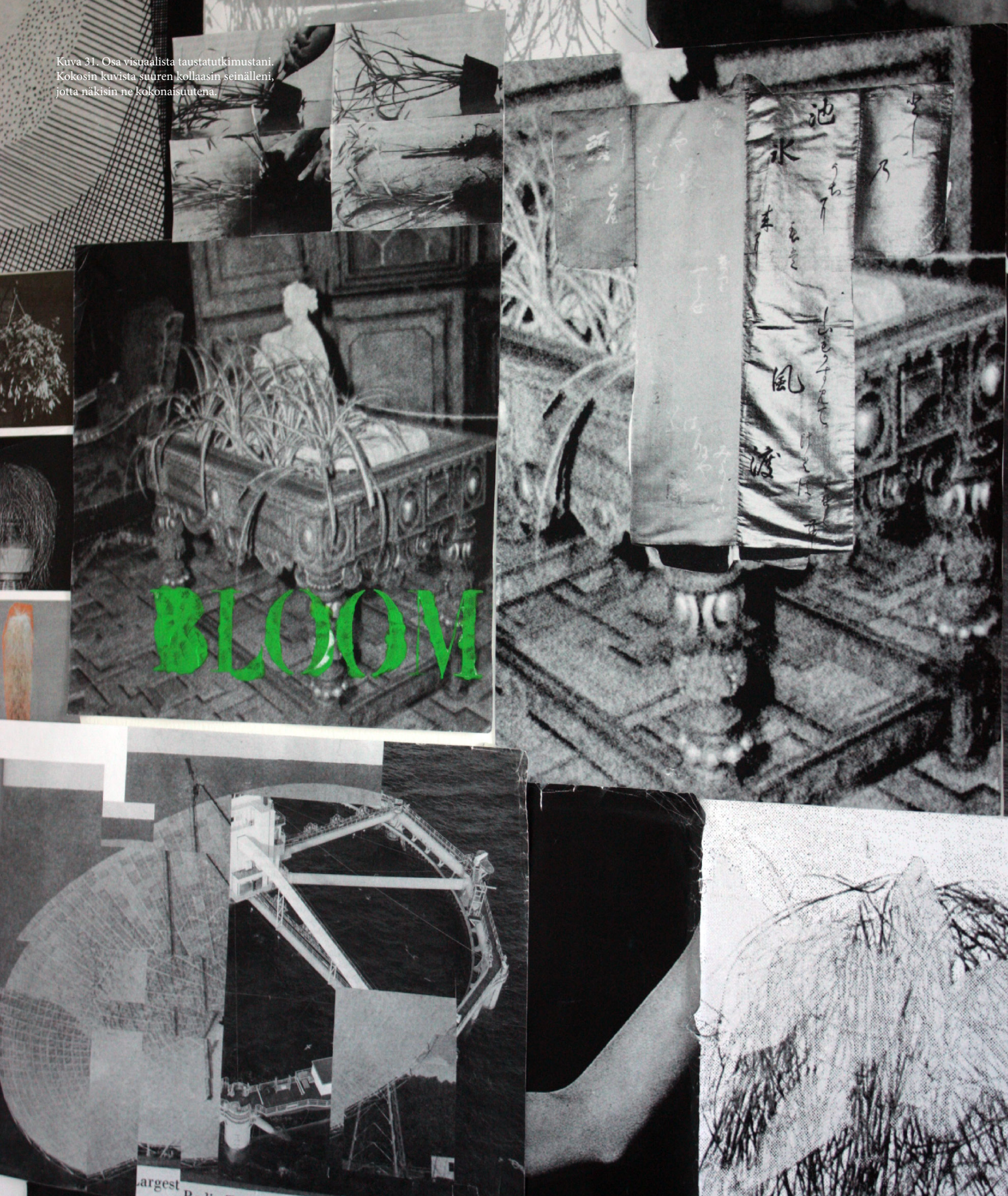
Kuva 29. Billie Zangewa, Mood Indigo, 2016

Kuva 30. Billie Zangewa, Midnight Aura, 2012

II Luova prosessi

Tässä luvussa syvennyn omaan prosessiini ja avaan sitä vaihe vaiheelta, lähtökohdista installaation pystytykseen. Koko prosessi alkoi visuaalisesta taustatutkimuksesta. Tämän jälkeen pääsin työstämään materiaaliani ja miettimään tarkemmin, miten toteuttaisin installaationi. Monesti prosessin aikana palasin tutkimaan muiden taiteilijoiden töitä ja omaa visuaalista taustatutkimustani.

Kuva 32. Otteita visuaalisesta taustatutkimuksestani.

II.I Visuaalinen taustatutkimus

Luvussa I. esittelemäni installaatiot auttoivat minua rakentamaan omaa mielikuvaa siitä, millainen tekstiilitaide minua kiinnostaa ja millaisen installaation halusin itse toteuttaa. Ne olivat innoittajia oman installaationi kehittämisessä ja auttoivat minua laajentamaan käsitystäni erilaisista mahdollisuuksista, sekä siitä, mitä on jo tehty. Omaan teokseeni tein kuitenkin näistä erillisen visuaalisen taustatutkimuksen, joka on oman taiteellisen työskentelyni lähtökohta. Siitä ammensin inspiraatiota pitkälti kaikkiin visuaalisiin valintoihin, joita tein installaatiota tehdessä.

Mielestäni visuaalisen taustatutkimuksen teko on yksi parhaimmista tavoista selkeyttää omat ajatukset sekä ilmaista näitä ajatuksia myös muille. Tekemäni taustatutkimus koostuu useista eri osista, jotka olen valinnut tarkoituksella ja koonnut yhtenäiseksi kuvalliseksi kokonaisuudeksi. Käsittelen siinä sivupersoonia, irtautumista ja ulkopuolista tarkkailua. Tutkimuksessani tarkkailun kohteena voisi hyvin olla esine, asia, henkilö tai oikeastaan mikä vain. Vaikka taustatutkimukseni on hyvin henkilökohtainen, se ei kuitenkaan ole tutkimus itsestäni.

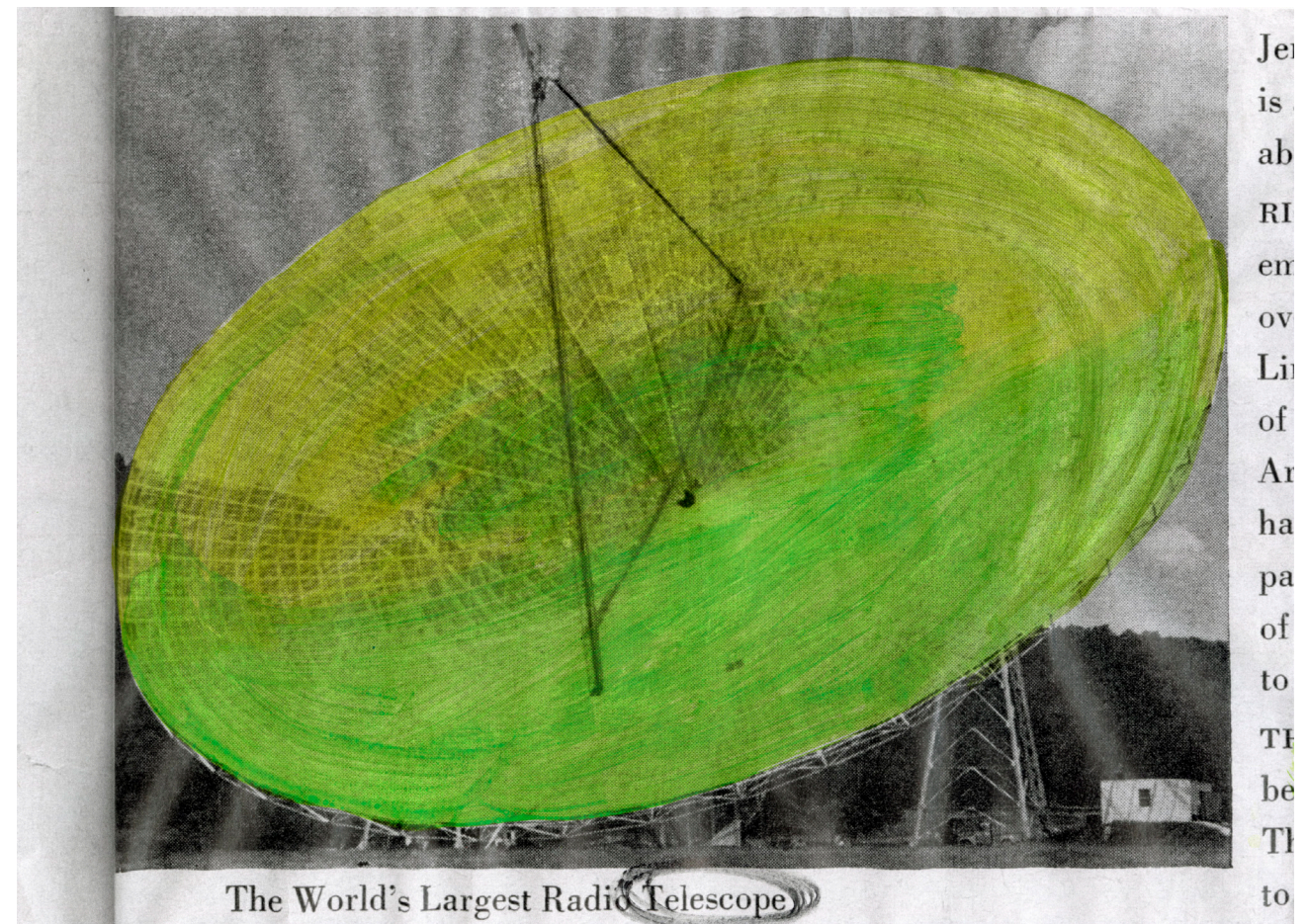

Kuva 33. Ote visuaalisesta taustatutkimuksestani.

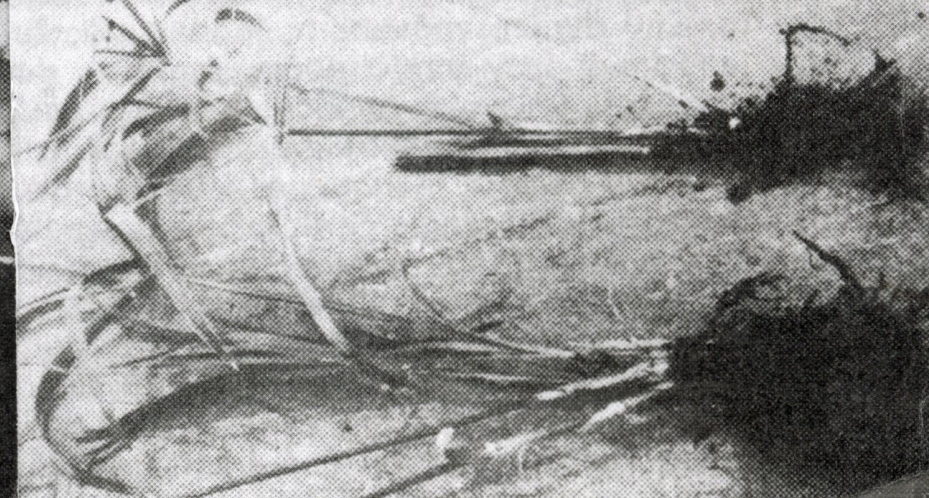
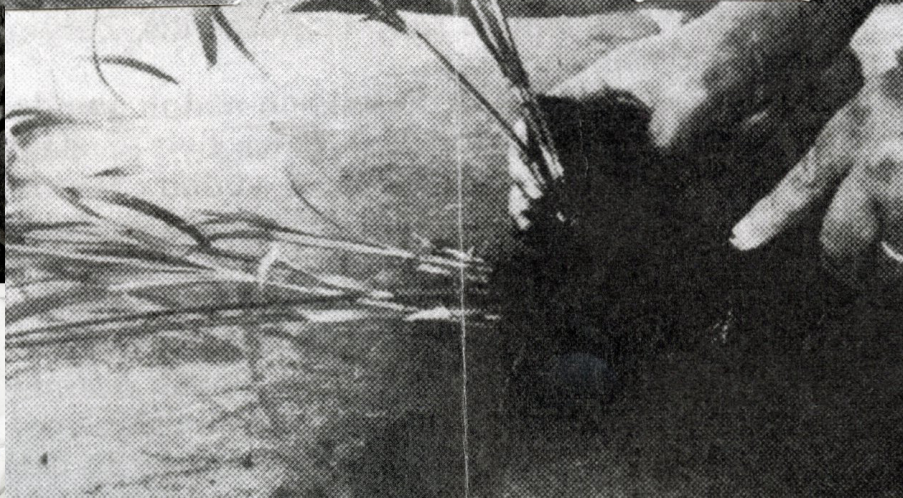
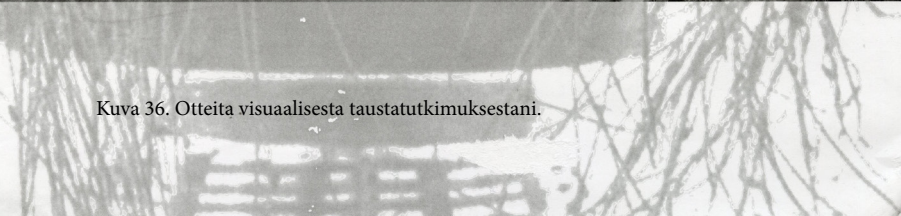
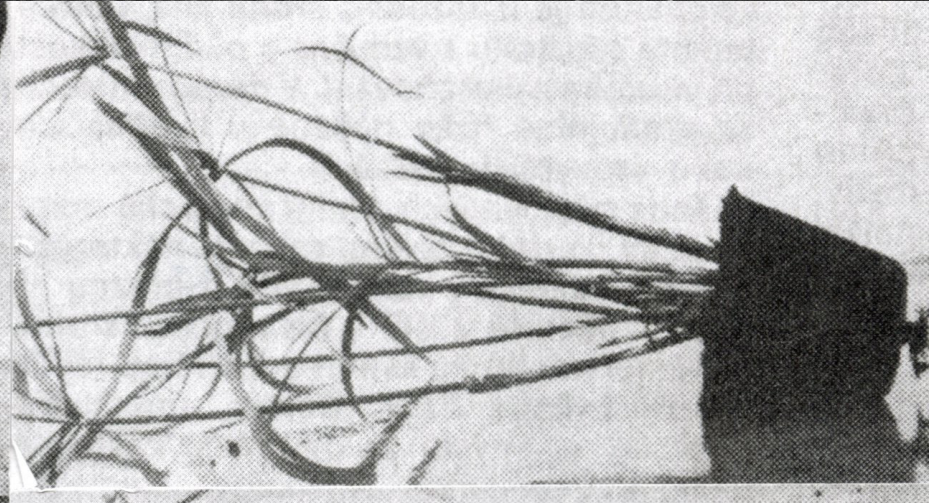
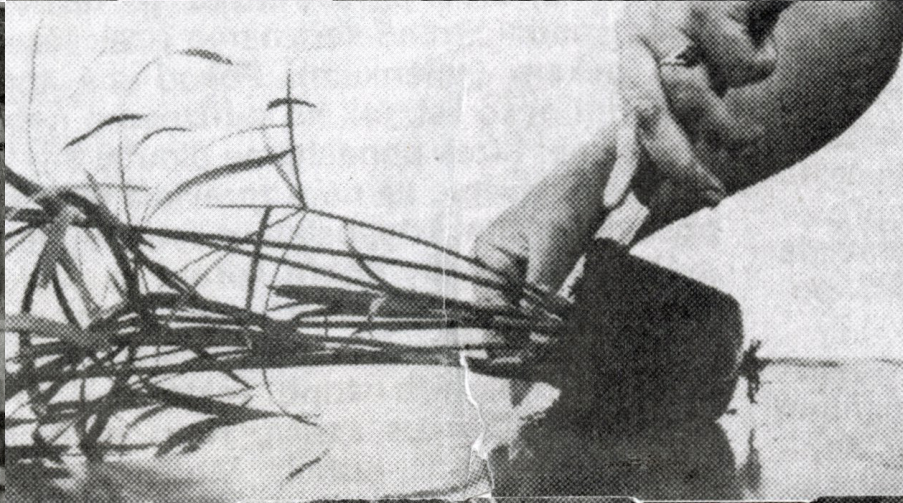
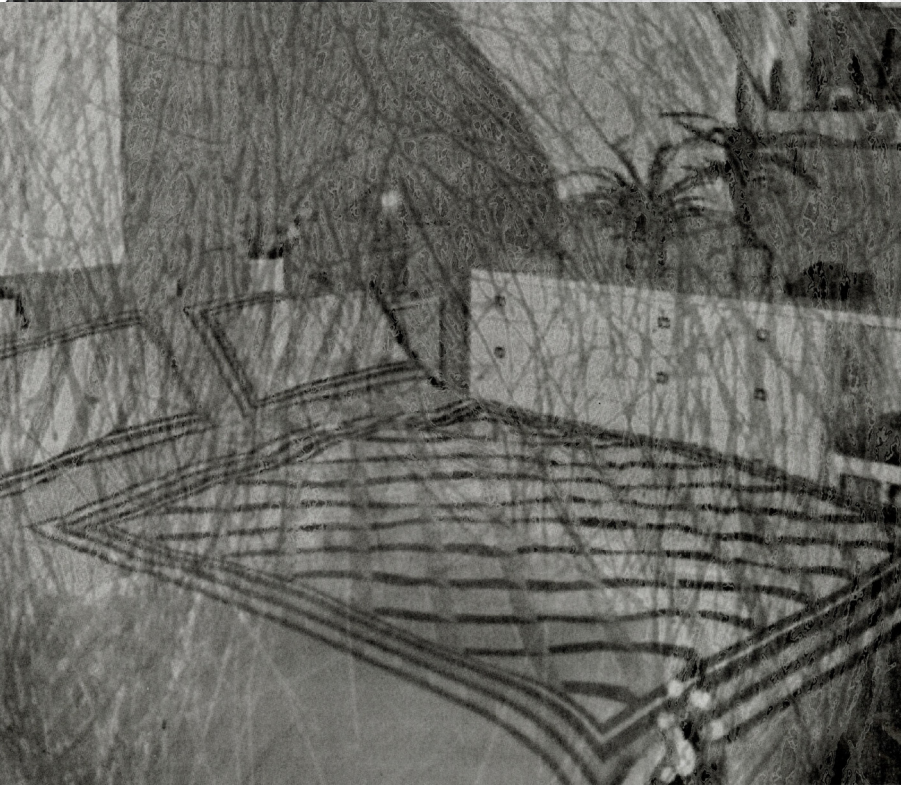
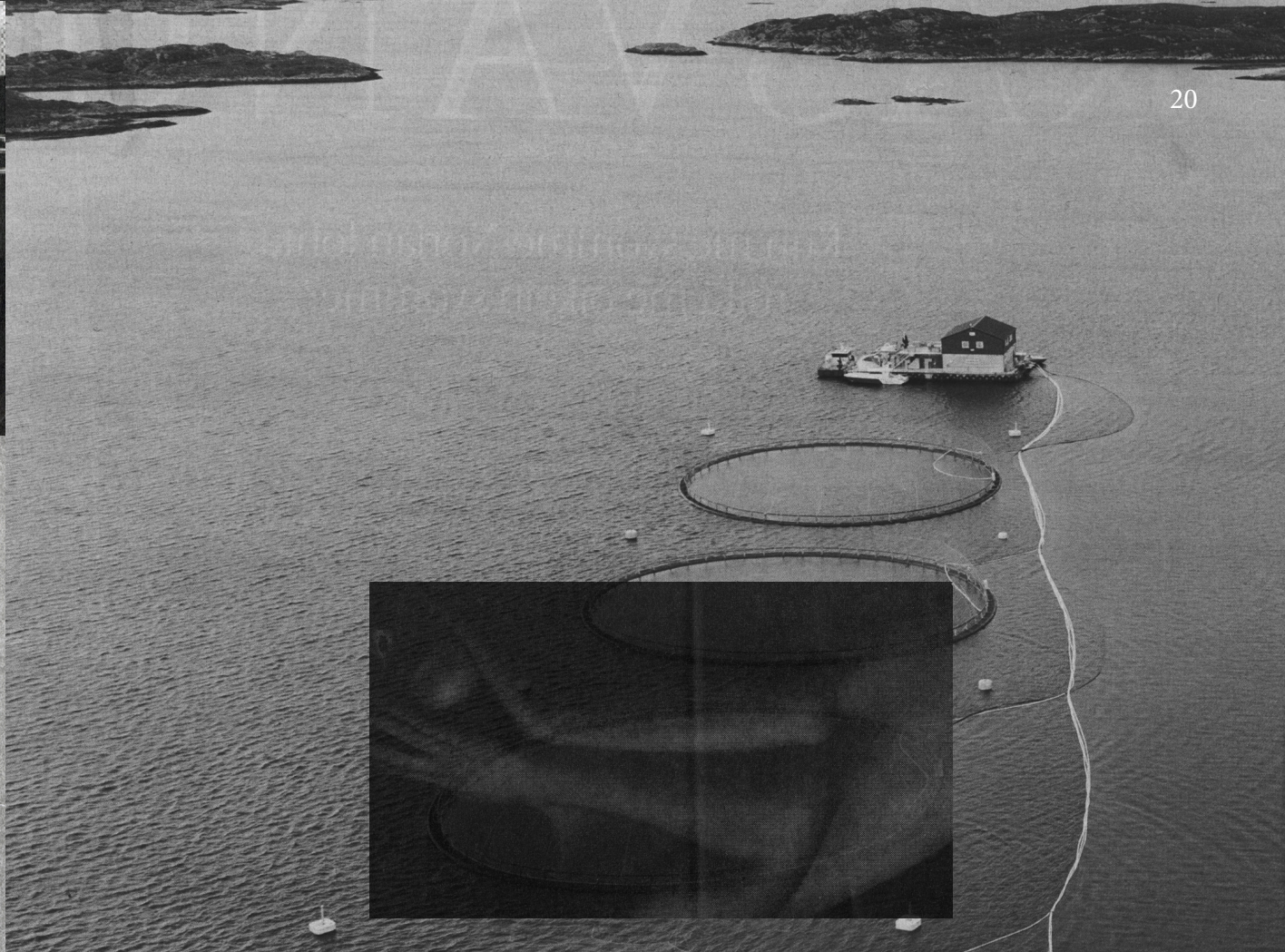
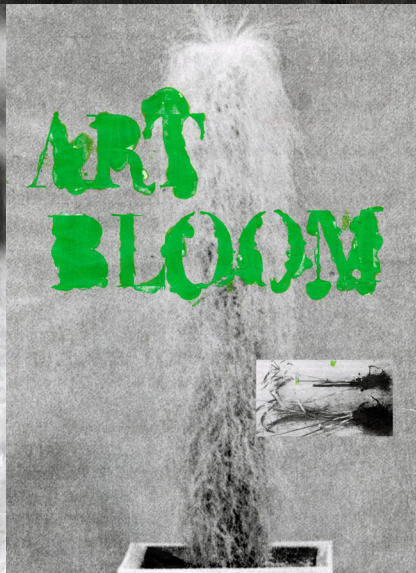
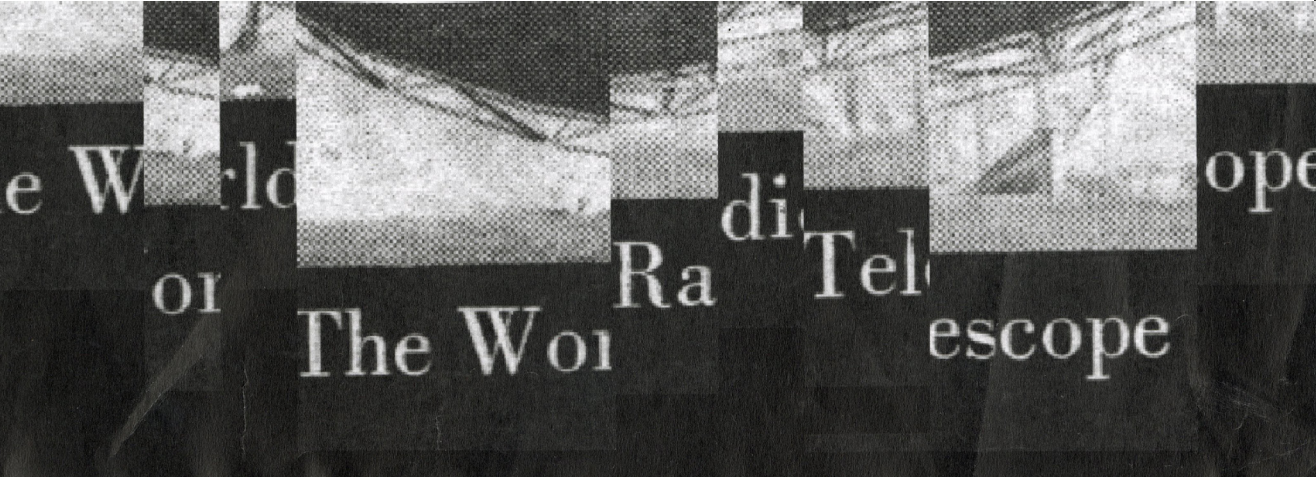
Visuaalisen materiaalin kasasin niin kuvallisesta kuin kirjoitetusta materiaalista. Erityisesti Reima Kampmanin (1974) kirja Et ole yksin – tutkimus ihmisen sivupersoonista nousi tärkeäksi inspiraation lähteeksi. Kirjassaan hän kertoo tekemistään hypnoosikokeista ja koehenkilöiden sivupersoonien kertomista, hyvin yksityiskohtaisista tarinoista. Kirjan käsittelemät aiheet saivat minut pohtimaan, miltä tuntuisi irtautua omasta kehostaan ja nähdä ympärillä olevat asiat täysin eri kulmasta kuin mistä on tottunut.

Kuvallista aineistoa keräsin vanhoista kirjoista, aikakauslehdistä eri vuosikymmeniltä, internetistä ja valokuvista. Materiaaliini päättyi esimerkiksi satelliittilautanen (kuva 34.), joka oli minulle kuin tarkkailun symboli. Sen avulla saatava näkymätön informaatio on kiehtovaa ja jopa hieman pelottavaa. Kuvista löytyy myös ihmisen raajoja ja ruumiinosia (kuva 33.), jotka ilmentävät mielen ulkopuolelle jääviä asioita. Ihmisen kehosta irtautuneita osia, joilla kaikilla on oma tehtävänsä. Ajatukseni irtautumisesta ja sivupersoonista liittyvät ihmiseen, jonka takia kuvat raajoista on muistutus myös siitä. Taustatutkimuksessani on paljon kuvia esineistä ja huoneista, joilla haluan tuoda esiin juuri kehosta poistumista ja asioiden olemuksen tarkkailua sitä kautta. Vaikka henki poistuisi, jäljelle jää silti jotain konkreettista.

Kollaasi on hyvin tärkeässä asemassa visuaalisessa tutkimuksessani. Sen lisäksi, että se on minulle mielekäs työskentelytapa, se on myös erinomainen yhdistämään taustatutkimukseen liittyvät ajatukset kuvilla yhdeksi kokonaisuudeksi. Työstin keräämiäni kuvia tietokoneella ja käsin, yhdistellen ja asetellen niistä kollaaseja. Kaikkien kuvien värit vaihdoin mustavalkoiksi, jättäen vain yhden korosteväriin. Väriksi valitui kirkkaan vihreä, joka löytyi taustatutkimusmateriaalistani. Se tuntui hyvältä väriltä yhdistää niin ajatusmaailmaani kuin materiaaliini väriin eli indigon sinisen eri sävyihin. Värien vähentäminen oli tapa saada kokonaisuus yhtenäisemmäksi. Siten myös sain muokattua tunnelmaa enemmän kohti haluamaani suuntaa, jonka halusin olevan painostava ja synkkä.

Kuva 34. Ote visuaalisesta taustatutkimuksestani.

Kuva 37. Farkkupaloja ratkottuna jatkotyöstöä varten.

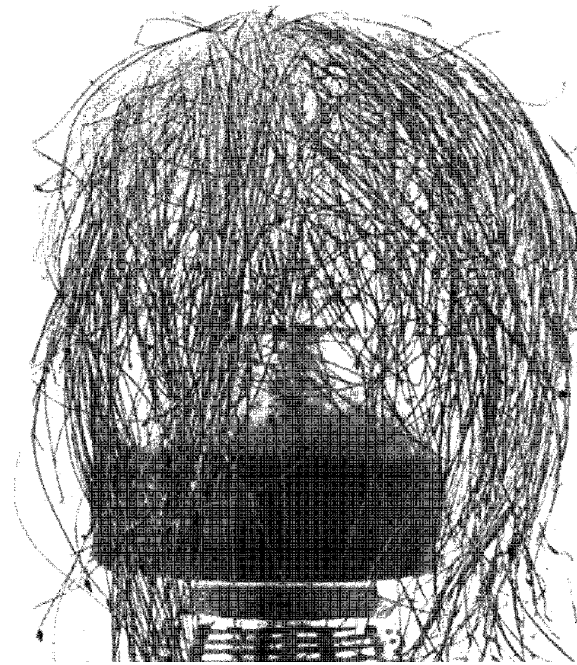
Kuva 38. Painokuvion yksityiskohta.

II.II Materiaali

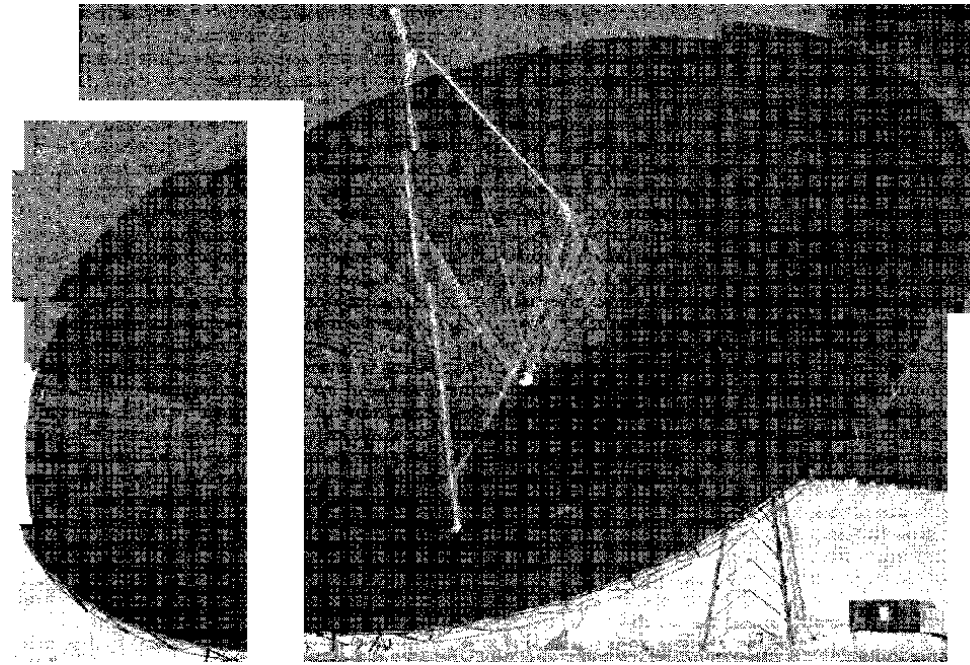
Installaation päämateriaaliksi valitsin käytetyn farkun. Indigolla värjättyjen loimilankojen ja valkoisten kudelankojen yhdistelmästä syntyvät eri sävyt yhdisteltynä luovat vaihtelevan kokonaisuuden. Materiaalivalintana farkku sopii myös kollaasin määritelmään (ks. Luku I.II), jossa materiaalin alkuperäinen käyttötarkoitus vaihdetaan uuteen. Tässä, vaatteiksi tarkoitetuista farkuista rakentuukin installaatio. Vaikka käytän kollaasia myös kuvien kautta teoksessani, se on huomattavissa erityisesti materiaalivalinnastani sekä tavasta, jolla käytin materiaalia.

Olen jo pitkään ollut kiinnostunut farkusta materiaalina, pääosin sen vaatteellisuuden ja värin takia. Mielenkiintoisia piirteitä farkussa on myös sen kuluminen, haalistuminen ja reikiintyminen käytössä, joita halusin hyödyntää teoksessani (kuva 37.). Siksi hankittuani erilaisia farkkuvaatteita second hand -kaupoista ratkoin niistä saumat auki saksilla leikkaamisen sijaan. Tämä hyvin työläs vaihe oli kuitenkin sen arvoinen, sillä saumojen välistä paljastui paljon erisävyisiä kohtia ja myös hapsottavaa raakareunaa. Mitättömän oloinen yksityiskohta, mutta tärkeä osa kokonaisuutta. Farkku on usein paksumpaa kangasta ja helppoa ommella, mutta laskeutuu silti hyvin laitettaessa roikkumaan.

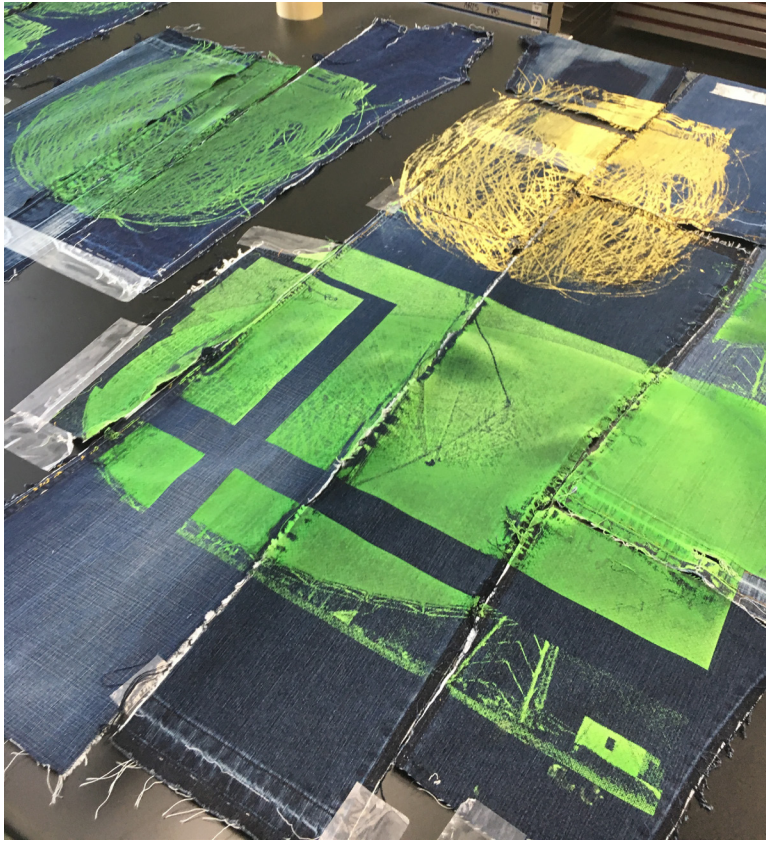
Aloitin materiaalin jatkotyöstön ratkomisen jälkeen. Siihen kuului silittäminen, palojen leikkely ja kuviointia varten painokaavioiden tekeminen. Painokaavioihini valitsin kuvat visuaalisen taustatutkimuksen materiaaleista, joita myös muokkasini lisätäkseni niiden soveltuvuutta kankaan painantaan ja tuomaan enemmän kollaasia esiin. Installaationi koostuessa pienistä paloista, olisi ollut hyvin epätodennäköistä kuvioiden näkyvän missään kohtaa kokonaisina. Siksi valitessani kuvia, oli tärkeää, että ne olisivat kiinnostavia myös osissa. Valitsin kaksi kuvaa, joista toinen oli satelliittilautanen (kuva 40.). Se kuvasi mielestäni ajatusmaailmaani tarkkailusta sekä irtaantumisesta sopivasti ja se oli myös hyvin olennaisessa osassa visuaalisessa taustatutkimuksessani. Toinen kuvistani oli kuva rehottavasta kasvista (kuva 39.), joka oli tarpeeksi karmiva, mutta samalla hyvin kiinnostava. Mielestäni se toimi myös hyvin paloiksi leikattuna sekä abstraktimpana pintana, joka lisäsi sen käyttömahdollisuuksia.

Kuva 39.

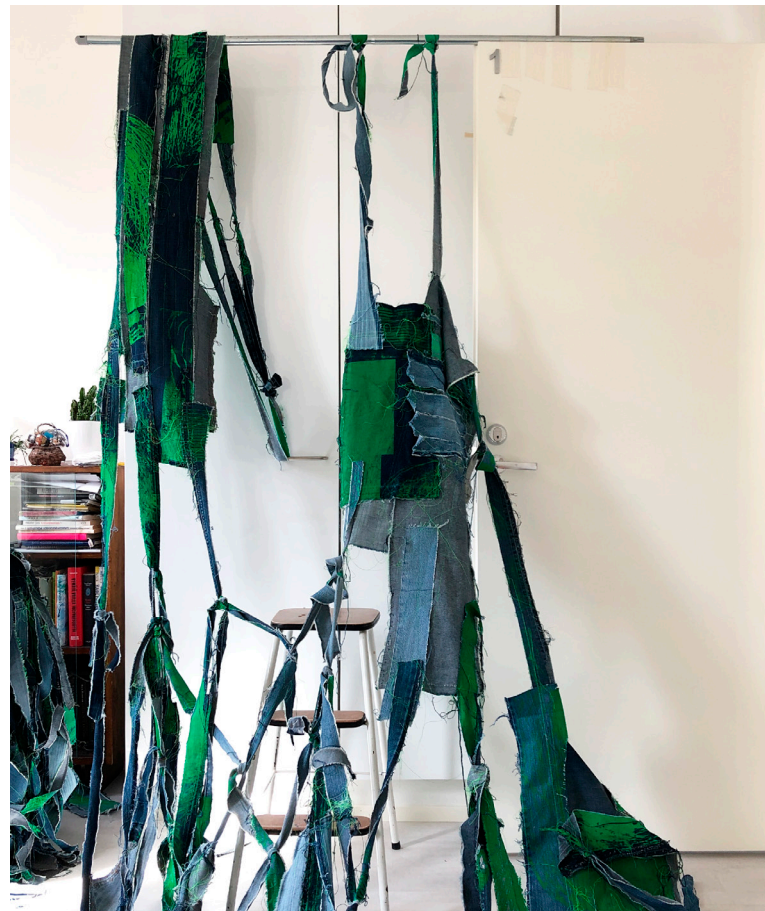
Kuva 40.

Kuva 41.

Painaessani kuvia farkkupaloille, tein niihin myös tasaisia värialueita rauhoittamaan kokonaisuutta. Samasta syystä jätin myös noin puolet materiaalista painamatta, jotta työssä olisi tarpeeksi tyhjää tilaa tasapainottamassa. Aloittaessani painamisen oli tärkeää, että saumat oli ratkottu auki sekä silitetty mahdollisimman tasaisiksi (kuva 41.). Muuten painoväri olisi painautunut materiaalille hyvin epätasaisesti, eikä kuvio olisi toistunut niin selkeästi kuin halusin. Tämän jälkeen kiinnitin kuviot kuumaprässillä.

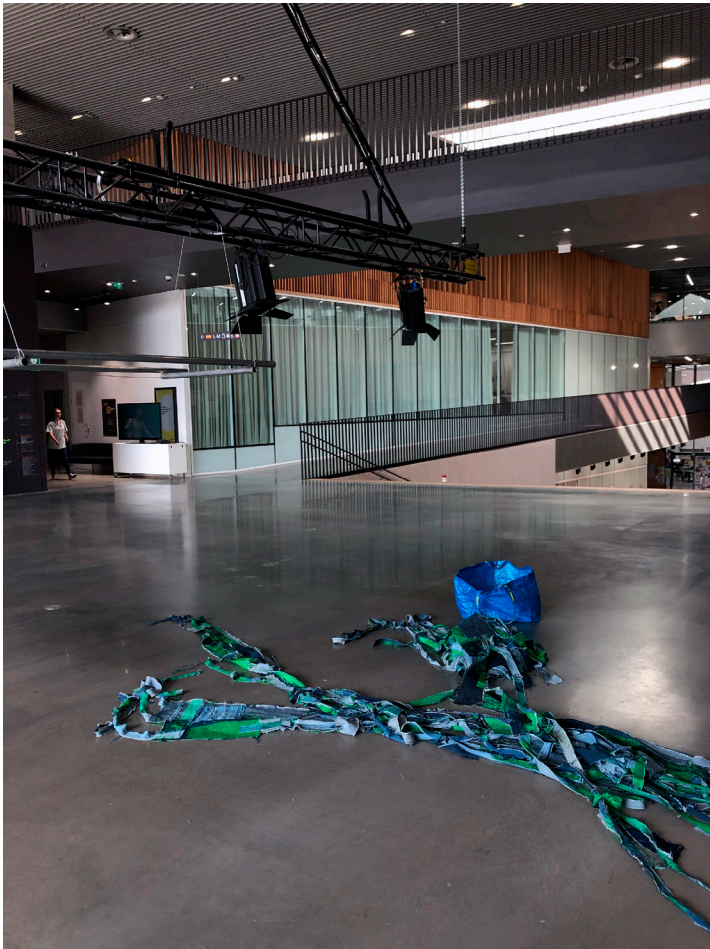
Painamisen ja kiinnityksen jälkeen revin sekä leikkasin paloja yhä pienemmiksi sekä tein niistä erilaisia sommitelmia ompelulangaksi valitsin kirkkaan vihreän langan, joka mielestäni sopi värimaailmaani hyvin. Ommellessani jätin tarkoituksella lankojen päät viimeistelemättä, sillä roikkuvat lankapääsopivat hyvin työn visuaaliseen ilmeeseen. Tein paloista pieniä kollaaseja, joita yhdistellen loin isompia kollaaseja (kuvat 42. ja 43.). Halusin tuoda työhön myös kevyempää osuutta, jonka päädyin ratkaisemaan tekemällä verkkomaisia alueita peittävien osien ympärille. Ompelin farkkusuikaleista pitkiä hihnoja, joista tein verkkoja solmimalla niitä yhteen.

Kuva 42.

Kuva 43.

Kuva 44.

II.III Tila ja installaation toteutus

Keväällä 2019 osallistuin installaatiollani Bachelor of Arts 2019 -näyttelyyn (kuva 49.), jossa esitellään vuosittain Aalto-yliopiston muotoilun opiskelijoiden kandidaatin opinnäytetyöt. Tilaksi näyttelylle selvisi Väre- rakennuksen tilat, mutta ennen näyttelyarkkitehtuurin valmistumista koin haastavaksi suunnitella työni toteutustapaa. Vaikka tila oli tiedossa, silti paikka selvisi vain muutamaa viikkoa ennen avajaisia. Halusin työni olevan käytävämainen ja roikkuva, mutta tila vaikutti siihen paljon. Väreessä ripustusmahdollisuudet ovat hyvin rajalliset. Myös muiden opiskelijoiden tarpeet tuli ottaa huomioon, sillä en ollut ainoa, joka tarvitsisi ripustustilaa.

Yksi vaihtoehto ripustamiselle olisi ollut suunnitella rakenne, jonka avulla käytävä muodostuisi. Tätä pyrin kuitenkin välttämään, sillä rakenteen olisi pitänyt olla suhteellisen vankka, jotta sen läpi olisi turvallista kävellä. Tästä syystä se olisi saattanut viedä huomion työn pääosassa olevilta tekstiileiltä. Näyttelyarkkitehtuurin varmistuttua, sain installaatiolle paikan Väreeseen pääaulan ovien edestä (kuva 44.). Kyseisessä paikassa, työ oli mahdollista ripustaa katossa olevasta trussista. Tämä mahdollisti haluamani käytävämäisyyden sekä korkeuden käytön. Toteuttamiseen tarvitsin kuitenkin kehyksen, jonka avulla käytävä muodostuisi ja josta työ roikkuisi. Omien hitsaustaitojeni uupuessa, Isäni teki minulle rakenteen metalliputkesta installaatiota varten. Kehikon leveys oli yksi metri ja syvyys kaksi metriä.

Työn ripustaminen tapahtui hyvin nopeasti ystävien avustuksella. Kehikko kiinnitettiin ohuella vaijerilla trussiin, jonka jälkeen solmin tekemäni kappaleet kiinni kehykseen. Sitten trussi nostettiin yli kolmen metrin korkeuteen. Solmimani kappaleet jätin tarkoituksella pidemmiksi kuin työn korkeus, jotta materiaalia jäi myös lattialle (kuva 46.). Tämä oli minulle visuaalisesti tärkeä yksityiskohta.

Kuva 45.

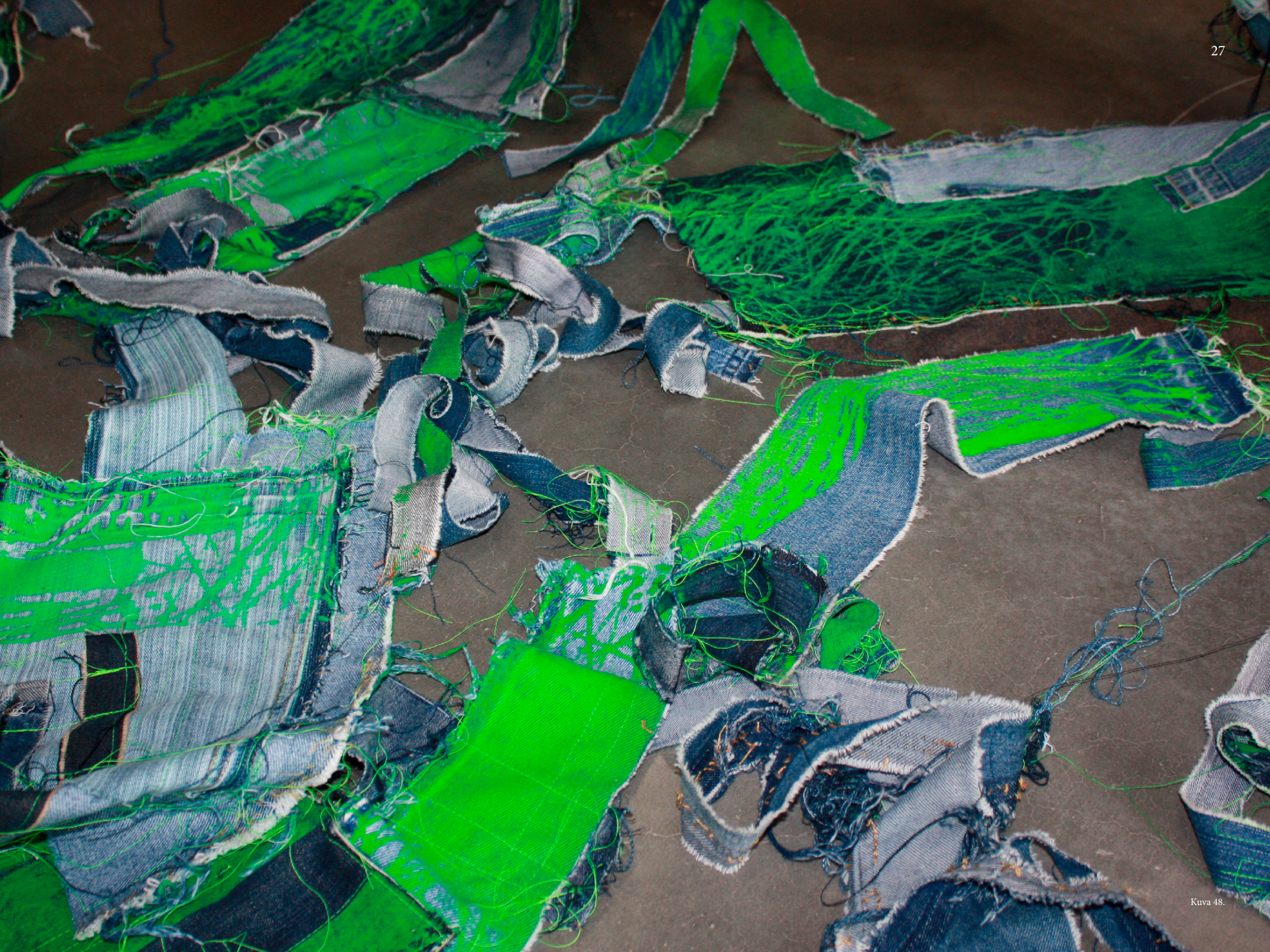
Työn nimeksi valitsin Rajatila. Nimi tuntui minusta hyvin yhdistävän työni ja ajatusmaailmani sen takana. Tässä vaiheessa myös idea käytävästä täydentyi. Käytävä kuvastaa minulle hyvin paljon ajatuksiani irtautumisesta sekä läpinäkyvyydellään tuo ilmi myös tarkkailua. Katsojan kävellessä sen läpi, pääsee hän hetkeksi minun ajatuksiini ja yhdistämään myös omansa siihen. Työtä on mahdollista tarkkailla kaukaa tai läheltä. Lähempää katsellessa myös valitsemieni kuvioiden yksityiskohdat näkyvät (kuvat 47. ja 48.).

Kuva 46.

Kuva 47.

Kuva 49. Bachelor of Arts -näyttelyn avajaiset, 2019

III Yhteenveto

Tilana Väreän aula oli hyvin hektinen. Paljon erilaisia pintoja ja muotoja, joka sekoitti omaa työtäni ympäristöön. Installaationi tuntui välillä jopa häviävän tilaan. Huomattavasti yksinkertaisempi tila olisi voinut toimia paremmin. Toinen vaihtoehto olisi ollut lisätä installaatioon paljon enemmän runsautta ja tehdä siitä entistä sekavampi, jolloin se olisi mahdollisesti noussut enemmän esiin. Kuitenkin aulan ollessa läpikulkutila, uskon sen lisännen myös työni kautta kulkemista, joka puolestaan sopi ajatukseeni käytävästä hyvin. Korkeudeltaan tila toimi myös erinomaisesti ja sitä hyödynsinkin työn ripustuksessa.

Sain Rajatila -installaatiostani hyvin positiivista palautetta katsojilta, mikä oli hyvin rohkaisevaa kuulla. Jatkan varmasti taiteellisten projektien tekoa myös tulevaisuudessa. Positiivisten kommenttien lisäksi oli myös mielekästä nähdä ihmisten todella kulkevan työn läpi sekä tutkivan sitä. Se, että ajatukseni osallistavuudesta tuli edes jollain tasolla käytäntöön oli mahtavaa. Installaationi lopputulokseen olin tyytyväinen. Kuitenkin minulle jäi myös paljon ideoita, kuinka sen olisi voinut toteuttaa toisin. Voin hyvin kuvitella jatkavani saman projektin kanssa tai tehdä jotain vastaavaa. Tulevaisuudessa toisin yhä enemmän runsautta ja tilallisuutta työhöni. Päättäisin myös tilan reilusti ennen suunnitteluvaihetta ja lähestyisin aihetta enemmän tilan tarjoamien mahdollisuuksien kautta.

Opinnäytettäni tehdessä perehdyin niin installaatio- kuin kollaasitaiteeseen huomattavasti enemmän kuin ennen ja sain uusia ideoita näiden taiteilijoiden innoittamana. Tehtyjen teosten ja taiteilijoiden tutkiminen, sekä kirjalliseen materiaaliin syventyminen kasvatti mielenkiintoani aihetta kohtaan ja koen oppineeni paljon opinnäytteeni aikana. Mitä syvemmälle aiheeseen pääsin, sitä enemmän mahdollisia esimerkkejä löytyi. Samalla löysin kiinnostavia taiteilijoita ja teoksia, myös taiteenaloilta, joita opinnäytteeni ei käsittele. Myös omat ajatukseni ja pohdintani syvenivät, mitä pidemmälle taiteilijakartoituksessani pääsin. Kuitenkin, jos saisin nyt valita, toteuttaisin opinnäytteeni niin, että kartoittaisin ja tekisin kirjallisen tutkimukseni ensin ja sitten toteuttaisin installaationi. Installaatio oli aloittaessa minulle melko tuntematon taiteenmuoto, joten lopputuloksen kannalta olisi ollut hedelmällisempää tietää ensin ja sitten toteuttaa. Koen silti kirjallisen- sekä taiteellisen osuuden olleen myös onnistunut myös samanaikaisesti toteutettuna.

Pystyn hyvin näkemään jatkoa niin kirjalliselle tutkimukselleni kuin myös installaatiolle. Kirjalliselle osuudelleni luonteva jatko voisi olla julkaisu, jossa käsittelisin nykypäivän tekstiilitaiteilijoita kuitenkin unohtamatta aikaisemmin tehtyjä teoksia. Tämä olisi itselleni erityisen mielekästä, mutta uskoisin sen olevan kiinnostava aihe myös muille. Vaikka tekstiilitaide on karistanut käsityömaineensa ja nostanut asemaansa muiden taiteenalojen joukossa, silti se jää helposti niiden varjoon. Tästä syystä minusta olisi hyvä kartoittaa ihmisten tietoisuutta tekstiilitaiteesta yhä enemmän ja painottaa juuri sen moninaisuutta sekä muovaantuvuutta.

Lähteet

Bishop, Claire (2005) Installation art: a critical history. London: Tate

Busch, Dennis; Hellige, Hendrik; Klanten, Robert; Krohn, Silke & Lindberg, Steven (2013). The age of collage: contemporary collage in modern art. Berlin: Gestalten.

Eldridge, Richard (2009) Johdatus taiteen filosofiaan. Helsinki: Gaudeamus.

Janis, Harriet & Blesh, Rudi (1967) Collage: personalities, concepts, techniques. Philadelphia: Chilton book cop.

Reiss, Julie H. (1999) From Margin to Center: The Spaces of Installation Art. Cambridge (Mass.): MIT Press

Sähköiset lähteet

Whitney Museum of American Art (2019 a) (viitattu 21.5.2019)
<https://www.whitney.org/exhibitions/2019-biennial?section=42#exhibition-artworks>

Whitney Museum of American Art (2019 b) (viitattu 21.5.2019)
<https://www.whitney.org/exhibitions/2019-biennial?section=3#exhibition-artworks>

Kuva 1. Eric N. Mack, Halter. 2019 (viitattu 26.4.2019)
<https://www.desertx.org/ericmack>

Kuva 2. Eric N. Mack, Halter. 2019 (viitattu 26.4.2019)
<https://www.desertx.org/ericmack>

Kuva 3. Diana Orving, Textile Installation. 2008. (viitattu 26.4.2019)
<https://www.dianaorving.com/art>

Kuva 4. Diana Orving, Correct me if I'm Critical. 2010 (viitattu 26.4.2019)
<https://www.dianaorving.com/art>

Kuva 5. Chiharu Shiota, Memory of Skin. 2000 (viitattu 28.4.2019)
<http://texte.chiharu-shiota.com/en/works/?y=2000>

Kuva 6. Kaarina Kaikkonen, Dialogit. 2013. Teoksessa Dacci, Marina; Miesmaa, Kiira & Martin, Henry (2014). Kaarina Kaikkonen. Helsinki: Parvs. 160.

Kuva 7. Kaarina Kaikkonen, Kerrostumia. 2013. Teoksessa Dacci, Marina; Miesmaa, Kiira & Martin, Henry (2014). Kaarina Kaikkonen. Helsinki: Parvs. 145.

Kuva 8. Kaarina Kaikkonen, Elämänpolkuja. 2011. Dacci, Marina; Miesmaa, Kiira & Martin, Henry (2014). Kaarina Kaikkonen. Helsinki: Parvs. 117.

Kuva 9. Kaarina Kaikkonen, Portti. 2011. Teoksessa Dacci, Marina; Miesmaa, Kiira & Martin, Henry (2014). Kaarina Kaikkonen. Helsinki: Parvs. 131.

Kuva 10. Eric N. Mack, Let The Flourish Break My Fall. 2017 (viitattu 1.8.2019)
<https://www.simonleegallery.com/artists/62-eric-n.-mack/works/7921/>

Kuva 11. Eric N. Mack, A Lesson in Perspective. 2017 (viitattu 1.8.2019)
<https://www.simonleegallery.com/artists/62-eric-n.-mack/works/7884/>

Kuva 12. Eric N. Mack, Implied Reebok or Desire for the Northeast Groover. 2016 (viitattu 1.8.2019)
<https://www.simonleegallery.com/artists/62-eric-n.-mack/works/7600/>

Kuva 13. Eric N. Mack, Lemme walk across the room. 2019 (viitattu 1.8.2019)
https://www.brooklynmuseum.org/exhibitions/eric_mack

Kuva 14. Man Ray, The Riddle. 1920. Teoksessa Janis, Harriet & Blesh, Rudi (1967) Collage: personalities, concepts, techniques. Philadelphia: Chilton book cop. 92.

Kuva 15. Christo, Wrapped Woman. 1963 (viitattu 1.8.2019)
<https://christojeanneclaude.net/projects/wrapped-objects-statues-and-women>

Kuva 16. Christo, Wrapped Motorcycle. 1962 (viitattu 1.8.2019)
<https://christojeanneclaude.net/projects/wrapped-objects-statues-and-women>

Kuva 17. Christo, Wrapped Armchair, 1964-65 (viitattu 1.8.2019)
<https://christojeanneclaude.net/projects/wrapped-objects-statues-and-women>

Kuva 18. Maia Ruth Lee, Bondage Baggage Prototype 4, 2018 (viitattu 21.5.2019)
https://www.whitney.org/uploads/image/file/823195/xlarge_Lee_MR_02F.jpg

Kuva 19. Olga Baleman, Everyone grows relief, 2016 (viitattu 21.5.2019)
https://www.whitney.org/uploads/image/file/823263/xlarge_OBA0013b.jpg

Kuva 20. Christo and Jeanne-Claude, Wrapped Coast. 1968-69 (viitattu 1.8.2019)
https://christojeanneclaude.net/_data/c2d0e2860d318e7fd0201356f77e334c.jpg

Kuva 21. Christo and Jeanne-Claude, Wrapped Reichstag. 1971-95 (viitattu 1.8.2019)
<https://christojeanneclaude.net/projects/wrapped-reichstag>

Kuva 22. Christo and Jeanne-Claude, Valley Curtain. 1970-72 (viitattu 1.8.2019)
https://christojeanneclaude.net/_data/4757a1d30f97d5bad08f450c1fae46b4.jpg

Kuva 23. Christo and Jeanne-Claude, Wrapped Monument to Leonardo da Vinci. 1970 (viitattu 1.8.2019)
https://christojeanneclaude.net/_data/c315969126b9dd24b9cdda657a266da2.jpg

Kuva 24. Christo and Jeanne-Claude. The Floating Piers. 2014-16 (viitattu 1.8.2019)
<https://christojeanneclaude.net/projects/the-floating-piers> 2.8.2019

Kuva 25. Pia Camil, Bara Bara Bara. 2019 (viitattu 21.5.2019)
http://www.galeriesultana.com/content/4-artists/1-pia-camil/camil_60_tram_01.jpg

Kuva 26. Pia Camil, Bara Bara Bara. 2019 (viitattu 21.5.2019)
http://www.galeriesultana.com/content/4-artists/1-pia-camil/camil_60_tram_05.jpg

Kuva 27. Billie Zangewa, Disarming Mars. 2010 (viitattu 11.8.2019)
<https://d1gn9jfso7kpav.cloudfront.net/wp-content/uploads/2018/06/BZ1311004.jpg>

Kuva 28. Billie Zangewa, Please Call Me. 2018 (viitattu 11.8.2019)
https://res.cloudinary.com/dqzqcuqf9/image/fetch/ar_16:10,q_auto,w_auto,dpr_2.0,c_fill,f_auto/https://d2u3kfwd92fzu7.cloudfront.net/asset/cms/Art_Basel_Miami_Beach_2018_Billie_Zangewa_5.jpg

Kuva 29. Billie Zangewa, Mood Indigo. 2016 (viitattu 11.8.2019)
https://res.cloudinary.com/dqzqcuqf9/image/fetch/ar_16:10,q_auto,w_auto,dpr_2.0,c_fill,f_auto/https://d2u3kfwd92fzu7.cloudfront.net/asset/cms/Art_Basel_Miami_Beach_2018_Billie_Zangewa_3.jpg

Kuva 30. Billie Zangewa, Midnight Aura. 2012 (viitattu 11.8.2019)
http://esse.ca/sites/esse.ca/files/im_zangewa-midnight-aura_web.jpg

Kuvat 31.-34. Riikka Hongisto, Visuaalinen taustatutkimusmateriaali. 2019

Kuva 35. Riikka Hongisto, Paperikollaasi. Visuaalinen taustatutkimusmateriaali. 2019.

Kuva 36. Riikka Hongisto, Visuaalinen taustatutkimusmateriaali. 2019

Kuvat 37. ja 38. Riikka Hongisto. 2019.

Kuva 39. Riikka Hongisto, Visuaalinen taustatutkimusmateriaali. 2019.

Kuva 40. Riikka Hongisto, Visuaalinen taustatutkimusmateriaali. 2019.

Kuvat 41.-48. Riikka Hongisto. 2019.

Kuva 49. Helmi Korhonen. 2019.